

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยที่ปัจจุบันนานาประเทศต่างให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่อง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (human dignity) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ว่าด้วยการรับรองและคุ้มครอง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศ นอกเหนือจากบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยทั่วไป ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมาตรการที่เป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์แห่งการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้กำหนดไว้ร่วมกับหลักแห่งสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นที่มาของสิทธิและเสรีภาพ ดังนั้น การกระทำใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ การกระทำนั้นย่อมเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย

การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองภายในขอบเขตตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หากมีการล่วงล้ำขอบเขตแห่งการรับรองและคุ้มครองก็ถือว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงอ้างได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น¹ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลหนึ่งย่อมมีขอบเขตอยู่ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นด้วย

¹อุดม รัฐอมฤตและคณะ, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดนานาสิ่งพิมพ์, 2544), หน้า 179-180.

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง “คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่มีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนควรได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัยหรือคุณสมบัติอื่นๆของบุคคลนั้น”

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

คำว่า "สิทธิส่วนบุคคล" หมายถึงสิทธิของบุคคลที่ประกอบไปด้วย สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นส่วนบุคคล ซึ่ง "ความเป็นส่วนบุคคล" นี้ หมายความว่าสถานะของบุคคลที่จะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่างๆ และความมีสันโดษไม่ติดต่อดสัมพันธ์กับสังคม ทั้งนี้ โดยขอบเขตที่บุคคลควรได้รับการคุ้มครองและการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลก็คือการดำรงชีวิตหรือมีชีวิตรูปแบบเป็นอิสระ มีการพัฒนาบุคลิกลักษณะตามที่ต้องการ สิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตตามวิถีทางที่อาจเป็นไปได้และเป็นความพอใจ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน อีกทั้งไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ดังนั้น "สิทธิส่วนบุคคล" หรือ "สิทธิความเป็นส่วนบุคคล" (right to privacy) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นสิทธิของปัจเจกชนที่จะอยู่โดยลำพัง (right to be let alone) โดยปราศจากการแทรกแซง หรือถือเอา หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในเรื่องส่วนบุคคล หรือกิจกรรมส่วนบุคคลโดยแท้จริงของเขา หรือการนำเอาข้อเท็จจริงเรื่องส่วนบุคคลของบุคคลอื่นไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นหรือต่อสาธารณชน อันทำให้เขาเดือดร้อน รำคาญ อับอาย หรือทุกข์ทรมานใจ รวมถึงการเข้าถึงถือเอาชื่อหรือภาพของเขาไปใช้เพื่อหาประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยมิได้รับความยินยอมจากเขา³ ดังนั้นสิทธิส่วนบุคคลจึงเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนทุกคนในรัฐพึงได้รับการคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

"สิทธิส่วนบุคคล" จึงเป็นรากฐานสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่เสริมสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น เสรีภาพในการรวมตัวกันและเสรีภาพในการพูด ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งได้กลายเป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จาก "สิทธิส่วนบุคคล" ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยองค์การสหประชาชาติและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และในหลาย

มาตรา 28 "บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้"

³Raymon Wack, *Personal Information: Privacy and the Law*. (Oxford Clarendon Press, 1989.), pp. 11-13.

ประเทศได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้รัฐธรรมนูญ อย่างน้อยที่สุด บทบัญญัติแห่งกฎหมายได้หมายความรวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนบุคคลในเคสสถานอันมีอาจ ล่วงละเมิดได้และสิทธิในความเป็นส่วนบุคคลในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับลายลักษณ์อักษรหลายประเทศได้ให้นิยามความหมายของสิทธิส่วนบุคคลในข้อมูลข่าวสารนั้นรวมถึง สิทธิในการเข้าถึง และการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยเฉพาะเจาะจง แต่ใน ขณะเดียวกันมีหลายประเทศที่ไม่ได้บัญญัติรับรองสิทธิส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ แต่ศาลให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ซึ่งในหลายประเทศได้นำเอากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งได้กำหนดหลักการให้ การให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมายอมรับเป็นกฎหมายภายใน⁴

เมื่อในสังคมโลกมีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบกับสภาวะความ เจริญก้าวหน้าของสังคมทำให้มีการสื่อสารสนเทศมากขึ้น ส่งผลให้นายจ้างในสถานประกอบการ เอกชนของต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา ฯลฯ เป็นต้น) นิยมนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการควบคุมหรือตรวจตราลูกจ้างในสถาน ประกอบการเอกชนมากขึ้น อาทิเช่น การติดกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV)⁵ การดักฟังการ สนทนาทางโทรศัพท์ (telephone) การเช็คข้อความในอิเล็กทรอนิกส์เมลล์ (e-mail) การเช็คข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (internet) ของลูกจ้าง โดยนายจ้างในสถานประกอบการ เอกชนในต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา) ได้ให้ เหตุผลว่าเพื่อเป็นการควบคุมหรือตรวจตราลูกจ้าง เพื่อควบคุมความสามารถในการผลิตของ ลูกจ้าง หรือเพื่อควบคุมหรือตรวจตราการใช้คอมพิวเตอร์ของลูกจ้าง หรือเพื่อควบคุมหรือตรวจ ตราความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของลูกจ้าง หรือเพื่อป้องกันการโจรกรรมในสถานที่ทำงานในเรื่อง ความลับทางการค้า การละเมิดลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าที่กระทำโดยลูกจ้างหรือ บุคคลที่สามและอื่น ๆ อันเป็นเหตุผลทางธุรกิจของนายจ้าง ซึ่งการกระทำดังกล่าวของนายจ้างนั้น หากพิจารณาในประเด็นเรื่อง "สิทธิส่วนบุคคล" ของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนแล้ว ลูกจ้าง ในฐานะที่เป็นปัจเจกชนก็ได้โต้แย้งว่าการควบคุมหรือตรวจตราการติดต่อสื่อสารโดยใช้เครื่องมือ อิเล็กทรอนิกส์ หรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาติดตั้งในสถานประกอบการเอกชนของ

⁴Electronic Privacy Information Center and Privacy International, Privacy and Human Rights 2001: An International Survey of Privacy Laws and Developments, First Edition, The United States of America, pp. 1.

⁵ Closed Circuit Television หมายความว่า กล้องโทรทัศน์วงจรปิด

นายจ้างนั้นเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้าง ทำให้ลูกจ้างได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อน อีกทั้งเป็นการละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชน

เมื่อลูกจ้างในฐานะที่เป็นปัจเจกชนคนหนึ่ง ก็ควรได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สำหรับประเทศไทยได้ให้การรับรองและคุ้มครองเรื่อง "สิทธิส่วนบุคคล" หรือ "ความเป็นส่วนบุคคล" ไว้เช่นเดียวกับนานาประเทศ โดยมีการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 34 บัญญัติว่า

"สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความ หรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน"

นอกจากพิจารณาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้ว ยังมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่ให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างเป็นการทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 นั้น ลักษณะ 5 ละเมิดและบรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 6 จ้างแรงงานและประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ความผิด ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 2 ความผิดฐานเปิดเผยความลับ หมวด 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาท ในขณะที่เดียวกันมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับการจ้างและการทำงาน เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ฯลฯ เป็นต้น แต่กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนกำหนดถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทยว่าในความสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงาน หรือตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าควรมีขอบเขตการให้ความคุ้มครองแค่ไหน เพียงใด มีการให้ความคุ้มครองเพียงพอหรือไม่ และมีความสอดคล้องกับกฎหมายของนานาประเทศหรือไม่

ด้วยเหตุผลนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบถึงแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการหรือเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนของประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงขอบเขตของ “สิทธิส่วนบุคคล” ในทางทฤษฎีตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ตลอดจนศึกษาพัฒนาการของสิทธิส่วนบุคคลในฐานะที่เป็นสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน
2. ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนของต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา) เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทย
3. ศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในข้อมูลข่าวสารของลูกจ้างที่อยู่ในความควบคุมหรือ/และการจัดการโดยนายจ้างในสถานประกอบการเอกชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างที่ควรได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการเสริมสร้างมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนของต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา) เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำงานหรือ/และความปลอดภัยในการทำงานให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทยต่อไป

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาถึงแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทย โดยในการศึกษาวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่ให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งขอบเขตและหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายและศึกษาวิจัย

กฎหมายของต่างประเทศในการให้การรับรองและความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชน โดยจะทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา) โดยการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบนั้น จะวิเคราะห์และศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางในการกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทยต่อไป

1.4 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

สิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งปัจจุบันสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทยอาจถูกล่วงละเมิด แทรกแซงหรือลิดรอนโดยการใช้อำนาจของนายจ้าง ในขณะที่เดียวกันกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างนั้นยังไม่มีบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างเป็นการชัดเจน ดังนั้น จึงสมควรศึกษาวิจัยหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา เพื่อกำหนดแนวทางการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในประเทศไทยต่อไป

1.5 วิธีการในการดำเนินการศึกษาวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยฉบับนี้จะดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยจะศึกษาการรับรองและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลตามกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ โดยการศึกษาเปรียบเทียบและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในรูปแบบของตำรากฎหมาย บทความ ด้วบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาล รวมทั้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพื่อพิจารณาวิจัยประกอบกับความคิดเห็นของผู้วิจัย โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interviewing) บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ลูกจ้าง องค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้าง เพื่อนำมาความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นมาวิเคราะห์ประกอบการเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชน
2. เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลรวมถึงกรอบการใช้สิทธิส่วนบุคคล
3. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนของต่างประเทศ (ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา)
4. เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแก้ไขและ/หรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคลของลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับความจริงก้ำวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเพื่อให้สอดคล้องกับนานาชาติอารยประเทศ